

(6)

F. HECTORIS PINTI
LVSITANI HIERONYMIANI
IN SACRA THEOLOGIA DOC-
TORIS, SANCTÆ SCRIPTVRÆ IN CO-
NIMBRICENSI ACADEMIA PROFESSORIS,
IN DIVINVM VATEM NAHV M
COMMENTARII.

Omnia iudicio & correctioni sanctæ Romanæ Ecclesiæ Catholicæ
subjecta sunt.

CONIMBRICÆ.

Ex Officina Antonij à Mariz, Archipographi &
Bibliopoli Vniuersitatis.

Anno 1579.

Cum licentia sup̄reni & generalis Officij sanctæ Inquisitionis: & Ordinarij.

¶ Cum Priuilegio Regis.

Priuilegio.

V el Rey faço saber, aos que este aluara virem, que ey por bem & me praz, que frey Hector Pinto doctór em sancta theologia, & lente da sagrada escriptura na Vniuersidade de Coimbra possa mandar imprimir o liuro que fez, que se intitula Cõmentarios sobre os prophetas Daniel, & Nahũ, & sobre as Lamentações de Ieremias: & que Imprimidor, ou liureiro algum, nẽ outra pessoa de qualquer qualidade que seja, possa imprimir nem vender em todos meus Reynos & senhorios, nẽ mandar imprimir nẽ trazer de fora delles o dito liuro por tẽpo de dez annos, saluo aquelles liureiros & pessoas que pera isso sua licença tiuerem. E qualquer Imprimidor, liureiro ou pessoa, que durando o dito tẽpo imprimir ou veder o dito liuro nos ditos meus Reynos & senhorios, ou de fora delles trazer sem licença do dito frey Hector Pinto, perderá pera elle todos os volumes que assi imprimir, veder, ou de fora trazer: & alẽ disso encorrera em pena de cincoenta cruzados, ametade pera minha camara, & a outra ametade pera quẽ o acusar. E mando a todas minhas justiças, officiaes & pessoas a que o conhecimento disto pertẽcer, que lhe cõpram & guardẽ, & fação inteiramẽte cumprir & guardar este aluara como se nelle contẽ: o qual ey por bem que valha como se fosse carta feita em meu nome por mĩ asinada passada pela chãcellaria, posto que por ella não seja passado, sem embargo das ordenações, que o contrario despoem. E o dito liuro foi taxado na mesa do despacho dos meus desembargadores do Paço, que se podessẽ veder em papel a oyto cẽtos rês. E este se treladara no principio do dito liuro, pera se saber como assi o ouue por bem. Manoel Godinho de Castelbranco o fez em Lisboa, a oito de Agosto, de 1579.

Rey.

Dom Ioão Tello.

¶ *Approbatio doctoris fratris Antonij de S. Dominico in academia Conimbricensi sacrae theologiae primarij professoris.*

Commentarios in Danielẽ & Nahum, & in threnos Ieremiae quos nuper edidit insignis Doctor frater Hector Pintus, in inlyta Conimbricensi Vniuersitate scripturae sacrae publicus elucidator, madate Serenissimo Rege nostro, dum supremi fidei censoris fungeretur officio, quata potui cura & animaduersione perlegi. in quibus non solum nihil reperi, quod pias aures offendere possit, sed opus iudico esse eximium & multiplici eruditione refertum, nec minus refert parentem, quam illi quos dudum in alios prophetas conscripsit. Quare non est cur non eadem animorum letitia ab omnibus excipiatur: non minores largiturus diuitias. ¶ Frater Antonius de S. Dñico.

¶ Licentia sanctae Inquisitionis.

V ista a enformação podẽ se imprimir, & torne o proprio com hũ dos impressos a esta mesa: E este despacho se imprimirá no principio do liuro cõ a dita enformação. Em Lisboa aos doze dias de Julho: Manoel Antunez Secretario do conselho geral do sancto officio da Inquisiçam o fez, de 1577. Annos.

Lião Anriquez.

¶ *Licentia Ordinarij.*

D o facultatem vt hi Commentarij fratris Hectoris Pinti, in sacra theologia doctoris imprimantur.

Doctor Antonius Vaz. Ordinarius.

E Go Frater Ioannes Penamacorensis praeses generalis ordinis diui Hieronymi in regno Portugaliae do fratri Hectori Pinto Lusitano, in sacra theologia doctori, monacho ordinis nostri copiam & facultatem mandandi typis Cõmentarios, quos composuit in prophetas Daniele, & Nahum, & Lamentationes Ieremiae, eo quod sint doctissimi & admirabili eruditione plenissimi. Datum in monasterio Bethlehemitico.

Frater Ioannes Penamacorensis.

¶ CLA-

CLARISSIMO VIRO AC
Domino Georgio Syluio, nobilissima stirpe nato,
 virtutum præstantia integerrimo, Frater Hector Pintus Doctor theo-
 logus salutem, & gloriam sempiternam.

*V*m sæpenumero causam perquiram, illustrissime vir, cur cum constemus ex animo immortalis, & corpore caduco, corporis curandi conseruandiq; artē diligenter queramus, animi autem medicinam pro nihilo putemus: hanc inuenio potissimum, quia corporis dolorem animo perpendimus, animi autem egritudinem corpore non sentimus. Et quamuis se animus iudicet, id tamen efficit, quando iam iudicium laborat perturbatione. Inde euenit caeca pestilentium voluptatum, mundi q; diuitiarum ac honorum cupiditas, & cæterorum vitiorum collu-

uio, quibus diuina atque humana iura violantur. Et quia huius calamitatis remediū est ex diuinis literis depromendum, dedi operam, ut eas explanarem. Nihil est enim, quod homines à vitijs reuocet acrius, & ad virtutes cohortetur ardentius, quam diuina doctrina, quæ sacræ literis continetur. Vt in arca Noe erant varij cibi, varietati animantium congruētes: sic in sacra scriptura est multiplex doctrina, omni hominum generi conueniens, qua animi reficiuntur, & ad immortalitatem inflammantur. Elegi autem vetus testamentum exponendum, quòd sit explanatu difficilimum. Nam sanctum Christi seruatoris nostri euangelium, tametsi multis in locis abstrusas & reconditas habeat intelligentias, est tamen aqua illa clara, quam vidit Ezechiel per omnes terrarum oras fluentem, quæ egrediebatur ex ostio sacrarij, hoc est ex Christo, qui ait apud Ioannem decimo: Ego sum ostium, si quis per me introierit, saluabitur. Hæc est aqua, quam ipse promisit apud eundem Ezechielē trigesimo septimo, cum has voces emisit: Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. De illa dixerat David psalmo vigesimo secundo: Super aquas refectiois educauit me: animam meam conuertit. Et Ecclesiasticus quintodecimo: Aqua sapientiæ salutaris potabit illum. Ad has aquas nos inuitat capite quinquagesimo quinto his verbis Esaias: Omnes sitientes venite ad aquas. De quibus ait Ioel tertio: Per omnes riuos Iudah ibunt aquæ. Ac si dicat: Omnes mundi partes rigabuntur aquis euangelicæ doctrinæ, quibus Deum confitentes & laudantes edent uberrimos virtutum fructus. Est etiam doctrina diuinorum vatum aqua salutaris, sed abdita & obscura, iuxta illud psalmographi: Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Quod Hieronymus & Augustinus de lectione prophetarū interpretantur. Quare in eorum explanatione cum Mose ingredior nubem & caliginem, dicens cum diuino ac regio vate: Reuela domine oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Oportet enim ferre filium diuini fauoris, ut possim cum Theseo Labyrinthum penetrare. Ex prophetis minoribus, quos suscepi explicandos, vnus est Nabum, qui fuit, ut ait Epiphanius in eius vita, de tribu Simeonis, natus Elcesi trans Iordanem. Exiit, ut Iosephus libro nono Antiquitatum memoriæ prodidit, gubernaculum reipublicæ tractante Iosepho Iothamo

Similitudo.
 Genes. 6

Ezech. 47
 Ioan. 10.

Ezech. 37.

Psal. 22.

Eccle. 15

Esai. 55.
 Ioel. 3.

Psal. 17.

Hieron.
 August.

Psal. 118.

Epipha.

Iosepho

Iothamo

Hieron. Ioathamo rege Iudah: sed vaticinatus est, teste Hieronymo, regnante Ezechia post decem
tribuum euersionem. Vaticinatur de urbis Niniuitica exitio & vastitate: & de predica-
tione Euangelij longè lateq; propaganda. Ostendit mundi prosperitatē ad quam mortales aui-
ditate incensi aspirant, esse falsam, incertam, & caducam: veram autem virtutem soli-
dam esse, defixamq; radicibus, quæ nulla temporum varietate labefactatur. Hæc & alia
huiusmodi in his explico commentarijs, quos tibi vir clarissimè dedicavi, non ut te illu-
strent, nec enim aquis Oceanus indiget: sed ut ipsi splendore tuo illustrentur. Tu es enim il-
le, quem nulla socordia, nulla intemperantia, nulla denique flagitia delectarunt. Nihil in
vita expetendum putasti, nisi quod esset cum laude & dignitate coniunctum. Voluisti sa-
pientiam & virtutem cum generis nobilitate copulare. Ducis enim genus tuum ab antiquo
Syluio Rege Latij & Albæ inuictissimo. Ab eo ortus est Latinus Syluius, à quo descen-
dit Atis Syluius, qui genuit Capm, & Capis Capetum, & Capetus Tiberinum, à quo
Numitor dimanauit. Omnes hi fuerunt reges auctore Raphaële Volaterrano in libro sex-
to geographiæ. Ac ut ait Titus Liuius libro primo ab urbe condita, & diuus Augusti-
nus decimo octauo de ciuitate Dei: et Eusebius in chronicis, non solum fuerunt reges, sed
Syluij appellati. Huius Numitoris Syluij nepos fuit Romulus, qui primus Romam mun-
di caput, terrorem & asylum condidit, & ad amplitudinē perduxit. Ab his clarissimis prin-
cipibus ducunt progeniem suam Syluij Romani, qui ut Siculus ait Marineus, & antiqua
monumenta testantur, se ex Italia contulerunt in Lusitaniam: ubi pro regum suorum
honore, & huius regni defensione præclara facinora ediderunt, nomenq; suum immortalit-
ati commendarunt. Quæ tam immemor erit posteritas, quæ tam ingrata literæ reperien-
tur, quæ eorum gloriam non immortalitatis memoria prosequantur? Hæc est prosapia tua
vir nobilissimè, quam tu virtute, eruditione, magnificentia, & publicis beneficijs in reg-
num collatis non solum non obscurare, sed etiam illustrare contendis. Quare tibi debentur
opera mea: maximè cum ea literis mandauerim in tuo diui Marci monasterio:

unde euocatus sum ab hac insigni Conimbricensi academia ad sa-
cræ scripturæ explanandam.

Vale.

Conimbricæ. iij. Id. Martij. Anno à sacrosanctæ Virginis partu. 1577.

PRO-

PROPHETIA NACHUM.

Argumentum primi capitis.

PRAE DICIT
diuinus vates Ni-
nae ciuitatis Assy-
riorum regiae exi-
tium & vastitate.
Explicat iustā Dei
ultionem in Assy-
rios, & benignita-
tē erga Hebraeos:

& de ecclesiae institutione, & apostolorum præ-
dicatione tandem vaticinatur.

Caput primum.

A **O** Nus Niniuae, liber visionis Nahū
Elcesai. Deus emulatur & ulciscens
dominus, ulciscens dominus, & habens fu-
rōrem: ulciscens dominus in hostes suos, &
virascens ipse inimicis suis. Dominus patiens,
& magnus fortitudine, & mundans non fa-
ciet innocentem. Dominus in tempestate &
turbine via eius: & nebule puluis pedū eius.
B Increpans mare, & exiccans illud, & omnia
flumina ad desertum deducens. Infirmatus est
Basan, & Carmelus, & flos Libani elanguit.
Montes commoti sunt ab eo, & colles desola-
ti sunt, & contremuit terra à facie eius, &
orbis, & omnes habitantes in eo.

Explanatio.

Nus. Hoc est, dura vatici-
natio. Sēsus est: incipit gra-
uis & aspera aduersus Ni-
niuem propheta. Onus
non solum calamitatem, sed vaticinatio-
nē sepe numero significat, qua calamitas,

gravis Dei ultio, & infausta ac infelicia
annuntiantur. In hanc significationē su-
mitur capite Esaiæ. 13. Onus Babylonis,
quod vidit Esaias filius Amos. Et. 15. Onus
Moab. Primo Habacuc: Onus quod vi-
dit Habacuc propheta. Et Malach. 1. Onus
verbi domini ad Israel. Prædicebant di-
uini vates vêtura supplicia, quia Deus il-
lis ita præcipiebat: & vt homines à vitijs
deterrent, atque ad virtutes excitarent.
Deinde quia calamitates illis solent esse
grauiores, quos inueniunt incautos & im-
prouidos, de illis minimè cogitantes. Nā
vt diuus ait Gregorius in homilia quadā,
minus iacula feriunt, quæ prouidetur. Præ-
terea vt Dei iustitiā ostenderent, & viros
pios ab impijs vexatos cōsolarentur. De-
mū vt significarent, calamitates quæ de-
trimentū interdum hominibus afferunt,
vtilis illis esse aliquando. Nam onus na-
turaliter tendit ad centrum: cum autem
calamitas sit onus, perspicuum est eam
nos ad centrum ducere. Ex quo fit, vt
quæ fuerit æquo animo tolerata, nos du-
cat ad Deum centrum illud, ad quod
mens virtute prædita aspirat: quæ autem
animum perturbauerit, à tolerantia di-
mouerit, eique desperationem adhibue-
rit, nos ducet ad terræ centrum, vbi est
damnatorum regio constituta, in qua illi
acerbis æternisque cruciatibus torquetur.
Itaq; calamitas ostendit qualis quisq; sit,
fortis ne, an fragilis: pius, an impius: firmi-
tate animi, & cōstāte ac perpetua ratione
vitæ septus, an inconstantia & mutabili-

COMMENT. IN NAHVVM

Similitudines.
 tate insignis: virtutū ornamentis excultus, an scelerum maculis cōtaminatus. Ea est cribrū diuidens lolium à frumento. Vt in torcularis cōpressione vinū ab acinis separatur: sic in calamitate & tēratione boni à malis seiungūtur. Eam ob causam dixit Tob. 12. angelus Tobiae cap. 12. Necessē fuit, vt tēratio probaret te. Vir cōstans & stabilis in calamitatibus suis ad Deū tanquā ad arcētutissimā confugit, dicēs cū Dauide psal. Psal. 24. 24. Respice in me, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Vel vt pōt etiā verti ex Hebrēo: quia solus & afflictus sū Rom. 9. ego. Et cum Paulo apostolo ad Rom. 9. Quis nos separabit à charitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculū, an persecutio? Ac si dicat: nihil horum. Mobilis autē & imbecillus quacūq; rerum aduersarū procella tolerantia amittit. De huiusmodi hominib⁹ ait Eccle. 2. Ecclesiasticus cap. 2. Vx his, qui perdiderūt Eccle. 27 sustinentiam. Ideo ait ipse. 27. Vasa figuli probat fornax, & hoīes iustos tēratio tribulationis. Id intelligēs Ose. 4. Oseas. 4. Maledictū, inquit, & mendaciū, & homicidiū, & furtū, & adulteriū inundauerunt. Vbi pro inundauerūt pōt etiā verti ex Hebrēo, diuiserūt. His enim rebus illi qui virtute singulariq; constātia sunt muniti, ab illis qui nulla vera honestate, nulla solida firmitudine sunt septi, separātur, & cognoscuntur. Accidit enim sepe numero, vt qui Deum Israelis videbantur sequi, orta tēpestate vela mutant, & sequātur Baal: qui dicebant se de fontibus saluatoris aquas haurire, se ad cisternas cōferāt dissipatas: & qui se antea reipublice Christianae p̄ferebant defensores, in ea postea vt Iudas in coena, & Sinon in vrbe Troiana reperiantur. Est nāque tentatio veluti lapis Similitudines. Eracilius, verum aurum à falso discernens:

quasi ventilabrū paleas à granis seiungēs: Matt. 4 sicut procella, qua ostēditur, quis in arenā Matt. 7 fluxam, quis in lapidē firmū iecerit fundamenta. Ea saepe virtutis simulationem aperuit, & animi fortitudinē cōstantiāq; declarauit. Viri pij in arūnarū angustijs cōferunt se ad poenitentia, ad lachrymas, ad preces: impij verò ad conuicia, ad dolos, ad homicidia, ad voluptates. Est quidem calamitas onus, & ita à Nahum hoc loco vocatur, sed quē hoīes sceleratos deprimit, nō iustos: imò ea ad gloriā cœlestē festinant. Nā vt vela sunt onera nauibus, sed eas faciunt celeriter nauigare: sic afflictiones pōdera sunt, sed quē viris pietatē colentibus ad properandū in virtutū via magnū afferunt adiuuentū. Eos qui illis angūtur, vocat Christus Deus noster apud Mattheū, cū ait: Venite ad me oēs, Matt. 11 qui laboratis, & onerati estis: & ego reficiā vos: & inuenietis requiē animab⁹ vestris. Nō requiem corporū promittit, sed animorū. Nam corporū quies quam refarij hoīes voluptatibus dediti quērūt, & semniant, longē distat à vera quiete. Sic catenis vinctus libertatē, æger sanitatē, esuriēs dulces epulas somniat. Sed aderit vltim⁹ dies, qui somnia hæc demōstrabit. Interim calamitates æquo animo toleratæ ad eximie virtutis gloriā illustrandā conducūt. Quare diuini vates eas solebāt p̄dicere, & earū vaticinationē onus appellare. ¶ *Ninie.* Ciuitas est Assyriæ quondam florētissima, Assyrij imperij firmissimū caput. Eā ædificauit Assur, vt capite Genesis. 10. proditū est memoriæ. Hic Assur teste Xenophōte in libro de equiuocis, Xenop. vocat⁹ fuit Ninus: à quo ciuitas nomen sortita est. Id fuit diuo Augustino perspectū August. & exploratū, qui cap. 3. lib. 16. de ciuitate Dei: Ninus, inquit, Beli filius cōditor fuit

Nini-

Niniue ciuitatis magnæ: cuius ciuitatis nomen ex illius nomine deriuatū est, vt à Nino Niniue vocaretur: Assur autē, vnde Assyrij. Haftenus ille. Xenophon ait hunc Ninum vocatum fuisse à nonnullis Iouem, ab alijs autem Herculem, quem gentes idolorū cultrices in cœlo collocarunt. Vocatur hæc ciuitas ab Eusebio Nisibis, à Diodoro Siculo lib. 1. Nina, à Herodoto libro primo & secundo, & Ptolemaeo in descriptione Asiæ Ninus. Quo nomine nuncupatur à Plinio capite. 26. libri. 6. & à Strabone in principio lib. 16. & à Hieronymo in proœmio in hunc diuinum vatem, vbi ait ciuitatē illam tunc Ninum vocari. Meminit huius ciuitatis & regis eius Sennacheribi Berofus Chaldaeus, & Flavius Iosephus, qui eum citat cap. 2. lib. 10. antiquitatum Iudaicarū. Niniuitæ ob Ionæ prædicationē egerūt pœnitentiā, vt ipse Jonas testificatur cap. 3. quomobrem perniciem tunc declinarūt, & à supplicio quod illis Deo minatus fuerat, euaserunt. Sed quia postea fuerunt pestilentibus flagitijs polluti, & in tetra vitia ingurgitati, fuerūt afflicti, victi, & euerfi. Prædicatur igitur à nostro diuino vate vrbis Niniuiticæ, totiusq; regni Assyriorū euersio, quæ à Nabuchodonosore Babyloniorū rege anno primo imperij sui facta esse putatur. Hoc exitiū prædixit Tobias cap. 14. humaniq; authores multis in locis memoriæ prodiderūt. At quia Niniue, vt diuus ait Hieronymus, idē est quod pulchra seu ornata, mundus autē à Græcis cosmos, hoc est ornat⁹ & pulcher dicitur, potest accipi pro mūdo: de quo ait Boetius in cōsolatione philosophiæ: Mundū mēte gerens pulchrum pulcherrimus ipse. Et Tullius. M. Tullius in libro de vniuersitate: Nec mūdo quicquā pulchrius, nec eius ædifi-

catore præstātius. Et Tyrius Maximus in Tyrius. sermone quid sit Deus, ait Deū esse pulchrorū pulcherrimum, ac pulchritudinis fontē. Quomobrem quicquid hic dicitur in sensu literalī aduersus Niniuē, potest in sensu spiritali de caducis mūdi opibus & voluptatibus explicari, vt eas fluxas esse, incertas & interituras intelligam⁹, ac excelso firmoq; animo aspernemur. Quæ ratione ducti præparemus nos ad diē iudicij, vbi De⁹ de Assyrijs, hoc est improbis est eternas pœnas sumpturus. Tu verò perpende, & memoria repete diuinā prouidentia: quia populus Israeliticus impijs se flagitijs cōtaminauerat, tradidit eum De⁹ Assyrijs. Rursus Assyrios tetris scele-rū maculis notatissimos tradidit Babylo-nijs, qui fuerūt victi à Persis ob nefaria facinora sua, quorū iustas pœnas p̄soluerūt. ¶ *Liber visionis.* Id est, liber vaticinatiōis: nam vaticinatio dicitur visio ob certitudinē & firmitatem. Eā ob causam dictū fuit diuo Ioan. Apoc. 1. Quod vides, scri- Apoc. 1. be in libro. Capite. 32. lib. 2. Paralip. scrip- 2 Par. 32. tū legimus: Scripta sunt in visione Esaiæ. Hoc est in eius prophetia. Eodē modo su- Esai. 1. mitur primo ipsi⁹ diuini vatis capite: Visio Esaiæ filij Amos. Et Dani. 10. Quoniā Dani. 10. adhuc visio in dies. Hoc est, quia nō modo, sed post longū tēporis interuallū hæc vaticinatio cōplebitur. Et. 1. Abdia: Visio Abd. 1. Abdię. Vnde diuini vates dicebātur vidētis, vt cap. 21. lib. prioris Paralipomenon, 1 Per. 21. Locutus est dñs ad Gad videntē. Et. 9. lib. 2 Par. 9. posterioris: In visiōe quoq; Ado vidētis. Et apertissimè cap. 9. lib. 1. Reg. Venite, et 1 Reg. 9. eamus ad videntē. Qui enim propheta dicitur hodie, vocabatur olim vidēs. Vnde illud cap. 33. libri posterioris Paralip. 2 Par. 33. Scripta sunt in sermonibus Hozai: p̄t veru: Scripta sunt in libris prophetarum:

nam hazal siue chazal significat videre, & prophetæ vocantur videntes. Quæ ratione ducti septuaginta interpretes trãstulerunt: Scripta sunt in sermonibus videntiũ. Et quia Niniue significat pulchrã, & visio contẽplationem, potest verti totum hoc: Absũptio pulchritudinis, liber cõtẽplationis Nahũ. Nisi enĩ quis assumat verã animi pulchritudinẽ, non poterit aptẽ ad rerũ excelsarũ cõtẽplationẽ peruenire.

Hieron. ¶ *Nahum.* Nomen est huius diuini vatis, quod sonat, vt diuus ait Hieronymus, cõsolatorẽ: & rectẽ illi conuenit: consolatur enim Israelitas, cùm aduersus improbos Assyrios acerrimose corũ hostes vaticinatur. Illi enĩ iam decẽ tribus abduxerãt captiuas, & reliquas duas grauitè affligebãt. Reprehendit itaq; improbos, pios verò cõsolatione permulcet: quod est cõcionatoris officiũ. Spiritus sanctus qui paraclit⁹ hoc est cõsolator dicitur, qui Christi discipulis per fugiũ & solatiũ præbebat, hoĩes sceleratos obiurgabat. Ita enim ait apud **Ioan. 17.** Ioan. 17. Christus dominus: Cùm venerit paraclitus arguet mũdum de peccato. Vbi per mũdum hoĩes scelerum maculis notati significantur. Quo tẽpore floruerit Nahum, non liquet ex diuinis literis: sed vt in proœmio diximus, Iosephus ait eũ extitisse regnãte Ioatham Hierosolymæ, Hieronymus autẽ ait eũ fuisse sub Ezechia rege vaticinatũ. At in libro Hebrẽo de mundi serie, & alijs antiquis Hebrẽorũ monimẽtis consignatũ est eum cũ Ioẽle & Habacuc regnãte impio Manasse pij Ezechie filio floruisse. Sed fieri põt, eum omniũ horum regũ tẽpora attigisse. Ac inter Iudæos cõstare video eã ob causam illũ in principio suarũ vaticinationũ noluisse nominare Manassẽ, qui tunc clauũ reipublicæ tenebat, ne eius regis men-

tionẽ faceret, qui se nefarijs sceleribus cõtaminauerat, Dei legem violauerat, vana gentiũ idola coluerat, & salutaria diuinorũ vatũ monita despexerat. Nolebat enĩ sanctorũ virorũ cõsilijs assentiri. Vt quædam inueniuntur tabulæ tam horridæ, & perperã gypso illitæ & cõplanatæ, vt nec aurum recipiãt, nec picturam, etiãsi eius artifex eximius sit: sic quidã sunt hoĩes tã improbi, tam prauis moribus imbuti, vt nullã salutarem admittant doctrinã, quãuis eius magister in eruditionis præstãtia vnus inter oẽs emineat. Quẽadmodum æquum est eos proprio nomine signare, qui sunt virtute præditi, illustriq; laude celebrati: ita decet aliquando hominũ pestilentiũ, ignominia maculis insigniũ nomina silẽtio præterire. Hęc est causa, quare seruator noster apud Luc. 16. Lazarum nominauit, diuitẽ autẽ purpura indutũ qui opipere epulabatur, noluit noĩe proprio appellare. Et diu⁹ Matthæ⁹ in genealogia Chri Iesu tres reges iniustos, vt ibi obseruauit Hieronymus, silẽtio prætermisit. **Hieron.** ¶ *Elcesi.* Ita nuncupabatur Nahũ, quod natus fuisset Elcesi. Fuit quippe Elcesũ oppidũ in Galilæa, vt Hieronymus, & Epiphanius, & Remigius, & Albertus mag⁹ nũstestãtur. Et videtur constare ex paraphrasi Chaldaica, & ex Rabbi Salomone Gallo. Sunt tamen nonnulli, qui aiũt Elcesũ esse nomen familia: & vtraq; opinio tangitur à Vatablo. Quatuor in hoc exordio à diuino nostro vate explicãtur: primũ genus operis, est enim aspera vaticinatio: secundum argumẽtum & materia, agit enim de venturis Assyriorũ molestijs & ærumnis: tertiũ nomen autoris: quartum nomen patriæ, vbi editus in lucem fuit. Sed de inscriptione hæctenus. ¶ *Deus amulator.* Vaticinatur⁹ de Assyriorum

Similitudo.

Exo.

Exo.

3. Co.

Luc. 16.

Matth.

Hieron.

Hieron.

Epiph.

Remig.

Albert.

R. Salo.

Vatabl.

The

rum

rum exitio incipit à Dei iustitia, consilio, & prouidètia, ne quis eorū euerfionem facto tribuat, aut casui, non eorū sceleribus, & diuinę iustitię. *Æmulator* sumitur dupliciter, nam imitator virtutis *emulator* dicitur: & qui aliquid cupit, quod alijs dari non vult: & tunc idē est, quod zelotes, hoc est, amator cū cōfortis indignatione. Ita nos Deus amat, vt velit, vt in eo, non aut in mundo amorem nostrū collocem⁹, eique soli diuinū patrię cultū tribuamus. Alioquin in nos grauer animaduertit.

Exo. 20. Eam ob causam cap. Exod. 20. Ego sum, inquit, dñs De⁹ tu⁹, fortis, zelotes. Et. 34. Dominus, zelotes nomen eius. Et apo-
3. Cor. 11. stolus cap. 11. posterioris ad Corinthios: *Æmulor* enī vos Dei *emulatione*. Itaq; zelotes siue *emulator* est, qui aliquem amore prosequitur, eiusq; hostes affligit: in quam significationē sumitur hoc loco. Vocat se Deus hīc *æmulatorē*, vt ostendat se diligere populū Israeliticum, & de Assyrijs eius hostibus suppliciū suo tēpore sumpturū. Ipse est, qui suorū audit gemitus & suspiria, & in eorū inimicos grauer animaduertit. Priusquā Nahum vaticinaretur, Deū laudibus effert: celebrat eius amorē in Hebræos illos, qui tūc fide muniti eum colebāt: iustitiā & potētiam in mulctandis impijs Assyrijs: clementiā & misericordiā in illis ad pœnitentiā vocādis. Docet nos, vt opera nostra à diuinis laudib⁹ inchoem⁹. Theodoret⁹ per *emulationē* hoc loco iustā Dei iram intellexit.

¶ *Vlciscens dominus, vlciscēs dominus.* Repetit hæc verba, vt in hominū memoria tenacius imprimātur. Vel vt & præsentē pœnam & futuram ab eo indicet inferri. Vel propter & animæ & corporis suppliciū. Et paulò pōst ea iterū repetit ad maiorem certitudinem: ne homines solā Dei

mīam à iustitia seiunctā cogitantes, laxaret habenas vitij, animiq, præstantiā turpi dedecore macularent. Capite. 18. Deut. Deut. 18 ait ipse Deus: Ego vltor existā. Et David psal. 93. Deus vltionū dominus, Deus vltionū liberè egit. Sic Deū appellat, quod ad illū pertineat vltio. Ipse enī ait cap. 32. Deut. 32 Deuteronomij: Mea est vltio, & ego retribuam eis in tēpore. Quem locū affert apostolus cap. 10. ad Rom. & ad Hebræos Rom. 10 similiter. 10. Hīc aut vaticinatur Nahum Hebr. 10 præcipuè, de Assyriorū vltione. Nam etsi Deus affligere voluit Israelitas per Assyrios, tñ quia Assyrijs eos crudelissimè tractarūt, iustas pœnas impietatis suę dederrunt. Eā ob causam ait De⁹ apud Esai. 10. Esai. 10. Væ Assur virga furoris mei. Et apud Zachariā. 1. Ira magna ego irascor super gentes opulētas, quia ego irat⁹ sum parū, ipsi verò adiuuerūt in malū. Ac si dicat: Grauiissimè succēso gētib⁹ prosperitate affluētib⁹, quæ Hebræos afflixerūt, & per summā immanitatē profligarunt. Nam tamen si ego iratus sum Hebræis aliquātulum, eorum tamen hostes asperrimis calamitatibus illos oppresserunt.

¶ *Habens furorē.* Ita vocat diuinę iustitię seueritatē, vt se accōmodet mori nostro loquēdi. Eodē modo Deut. 32. Ignis succēsus est in furore meo. Quare Paul⁹ apostolus cap. 10. epist. ad Hebr. Horrēdū est, inquit, incidere in manus Dei viuētis. Et David psal. 6. Dñe ne in furore tuo arguas me, nec in ira tua corripas me. Quibus verbis Deū orat, ne ad scelus suū puniendū acerbā seueritatem adhibeat, sed parternā castigationē. Irascitur enī peccatoribus, iuxta Esaię illud. 64. Ecce tu iratus es, & Esai. 64. peccauim⁹. Id est, quia peccauimus. Particula enim, &, pro quia sumitur aliquando. Aspicias igitur iram & furorē tribui

Psal. 25. sumitur psalmo. 25. Cum iniqua geren-
 tibus non introibo. Pro quo poteris tra-
 ducere: Cum absconditis non introibo.
 Hoc est cum hominibus vafis. & frau-
 dulentis non communicabo. Pro absco-
 dere sumitur psalmo. 44. Ipse enim no-
 uit abscondita cordis. Ab hoc verbo de-
 ducitur illud, quod est in psalmi noni in-
 scriptione: Pro occultis filij. Hoc est, psal-
 mus hic continet res arcanas & abscon-
 ditas Iesu Christi, qui est verus Dei filius
 vnigena: iuxta illud ipsius domini apud
 Ioannem octauo: Si filius vos liberauerit,
 verè liberi eritis. Deriuatur etiam à ver-
 bo hoc $\eta\sigma\gamma\epsilon$, quod nomen virginem
 absconditam significat: quo vtitur Esaias
 septimo cum ait: Ecce virgo concipiet,
 & pariet filium. Hinc $\eta\sigma\gamma\epsilon$ significat
 pueritiam, & seculum: vt psalmo qua-
 dragesimo septimo: Ipse reget nos in se-
 cula. Pro quo Pagninus in Thesauro trās-
 fert: Ipse ducet nos sicut in pueritia. Achi-
 dicat populus Israeliticus: Ita Deus nos
 modò ducet, si confugerimus ad illum,
 què admodum à pueritia, cum nos edu-
 xit de Ægypto, à tyrannide populi bar-
 bari. Potest verti: Ipse ducet nos in abs-
 conditum. Hoc est ipse Deus noster abs-
 condet nos ab inimicis nostris, tam ani-
 mi, quàm corporis, ne ab illis offenda-
 mur. Vnde David psal. 26. Quoniam,
 inquit, abscondit me in tabernaculo suo
 in die malorum: protexit me in absco-
 dito tabernaculi sui. Et psalmo trigesimo
 de viris pijs loquens: Abscondes eos in
 abscondito faciei tuæ: à cōturbatione ho-
 minum. Et octogesimo secundo: Cogi-
 tauerunt aduersus absconditos tuos. Pro
 quo nos habemus: Cogitauerunt aduer-
 sus sanctos tuos. Nam cum viri pij sint
 absconditi & protecti à Deo, rectè vul-

gatus noster interpres cum septuaginta
 interpretibus vertit sanctos: cui respon-
 det Campensis ita habens: Qui occultè
 protectioni tuæ concrediti sunt. Illis ait
 apostolus tertio ad Colossenses: Vita ve-
 stra abscondita est cum Christo in Deo.
 Sed nemo pietatis expertus percipit ani-
 mo, ne suspicatur quidè, quàm secura sit
 eorum vita, qui veram illam iustitiã co-
 lunt, quæ in imitatione Christi consistit.
 Hos tuetur Deus, non quòd in nullis ca-
 lamitatibus versentur, sed quòd afflicti nul-
 la improborum hominum vexatione, de
 tranquillitate animi depellantur. Quare
 in medijs calamitatibus & ærumnis ver-
 sati nec calamitosi sunt, nec ærinosi, nec
 infelices. Nam quamuis corpore cruci-
 tur, non tamen cruciatur virtus, non gra-
 uitas, non fides, non constantia: non de-
 nique animus ipse, qui virtutum præsi-
 dio septus nullo modo expugnatur. Imò
 nec mortem ita timent, vt propter eam
 ab itinere recto separentur.

¶ *Pessima est plaga tua.* Septuaginta ha-
 bent $\epsilon\phi\lambda\epsilon\gamma\mu\alpha\tau\epsilon\rho\ \eta\ \pi\alpha\lambda\iota\eta\ \sigma\upsilon\upsilon$. Hoc est in-
 tumuit plaga tua. Intelligunt vuln⁹ illud
 superbiam esse & arrogantiam, qua Ni-
 nivitæ tuebant: vanis enim opinionibus
 inflati sese efferebant, & asperos, diffi-
 ciles, & imperiosos ostentabant. Superbia
 turgescit, sursum in aère extollitur. Vnde
 psalmographus: Superbia, inquit, eorum
 qui te oderunt, ascendit semper. Solet au-
 tem ascendere verborum arrogantium mul-
 titudine & insolentia. Vt tympanum vè-
 to plenum longius sonat, quàm si esset
 realiqua graui & solida repletum: sic ho-
 mo quanto est inanior, vento què super-
 bix plenior: tanto est loquacior, ac va-
 nis verbis abundantior. Vnde apud So-
 phoniam quarto ait Deus: Auferam

de medio tui magniloquos superbix tue.
 P^{sal.} 16. Et David psalmo sextodecimo: Os eorum locutum est superbiam. Sed quemadmodum excelsi montes solent percuti fulmine, quod coeleste dicitur iaculum: sic superbi homines solent calamitate à Deo missa feriri, & diuini iudicij percussione prosterni. Id quod Niniuitis contigisse diuinus noster vates testatur.

¶ Compresserunt manum super te. Septuaginta habent: Plaudent manus super te.
 Pagnia. Pagninus: Comploserunt manum super te. Sed ponitur prateritum pro futuro. Verbum Hebraicum est *פָּרַח* thacagh, quod comprimere significat, & plaudere, & figere. Eo utitur Salomon Prouerbiorum decimosextimo: Stultus homo

plaudet manibus suis. Quod potest verti: Stultus homo figet manus suas. Hoc est pro ære alieno spondebit, & obligabitur. Figere siue dare manum est fideiubere, seque pro aliquo vadem dare. Ita illud intelligitur Prouerbiorum. 22. Noli esse cum ijs, qui defigunt manus suas, & qui vades se offerunt pro debitis.

¶ Quia super quem non transit malitia tua semper? Pro malitia est in Hebræo *רַעַה* à verbo *רָעָה*, quod significat malum esse. Potest esse à verbo *רָעָה*, quod significat affligere. Quare potest verti locus hic. Quia super quem non transiit afflictio tua. Hoc est, quis est, quem tu nõ afflixeris? Sed quia hoc verbum rahah significat etiam velle, potest esse sensus: Quia super quem non transijt voluntas tua semper? Hoc est impietas tua: voluntas enim impiorum impia est. Potest igitur nomen hoc *רָעָה* deduci à verbo *רָעָה*, & tunc significat malum: & à verbo *רָעָה*, & significat voluntatem. Quã obrem id quod ait David psalmo quin-

quagesimo: Et malum coram te feci: vbi pro malo est vocabulum hoc rach: verti potest: Et voluntatem coram te feci. Est enim voluntas propria omnium flagitiorum veluti radix & origo: & in sphaera vitæ nostræ est centrum, à quo exeunt lineæ exitij nostri ad nostræ infelicitatis circumferentiam. Eam ob causam ait Ecclesiasticus capite. 18. A voluntate tua auertere. Et Oseas decimo: Confundetur Israel in voluntate sua. Et Christus Deus noster in euangelio authore Matthæo capite. 16. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum. Id intuens diuus Bernardus: Cesset, inquit, propria voluntas, & infernus non erit. Ut lactucæ multæ quæ alia herba salutares nisi mutant solum, fiunt syluestres, amaræ, & incultæ: si autem ex vna terræ parte transferantur ad aliam, fiunt suaves, iucundæ, & excellentes: sic homines nisi propriam dimittant voluntatem, fiunt flagitiosi, & pestilentes, & barbari: si autem eam relinquunt, & Dei voluntati parent, ab omni contagione impuritatis abstracti, & à seipsis auulsi omne vitæ gubernaculum tradunt diuino numini: ac magnopere curant ne obedientiam abicientes animum perturbent, eiusque constantiam à sua sede deiciant. Id voluit Deus significare, cum dixit Abrahamo Genesis duodecimo: Egredere de terra tua, & de cognatione tua. Quibus verbis ipse statim obediuit. Huius admirabilis obedientiæ exemplum hac in re, & in proprii filij immolatione voluit ipse Deus clarissimis monumentis testatum consignatumque proponere hominibus, ut omnes illud adimitandum perspicerent. Noluit Abrahamus sibi ipsi, sed Deo gerere voluntatē. Et quia in negotio Beth-

sabeæ

1. Reg. 1
 Eccle. 18
 Ose. 10
 Matt. 16
 Bernar.
 Similitudo.
 1. Reg. 1
 Luc. 6
 Grego
 Phil.

1. Reg. 11. faber multo aliter se gesserat David, agnoscens flagitium suum ait Deo: Et voluntatem, nimirum meam, coram te feci. Vbi ut dixim⁹, est nomen rach: quod & malum, & voluntatem significat. Eo
 Eccl. 4. utitur Ecclesiastes capite quarto, cum ait: Multo melior est obedientia, quam stultorum victimæ, qui nesciunt, quid faciunt mali. Quod potest verti: Quia nesciunt facere voluntatem, scilicet Dei, cui victimas immolant: cui deberent obedire. Reddit rationem, quare melior sit obedientia, quam stultorum sacrificiū: quia qui Deo parent, eius voluntatem gerūt, ac in virtutis actionem incumbunt: qui verò sacrificant contra Dei obedientiā, ei non gerunt voluntatem, quin potius ipsum offendunt. Regi Sauli contra Dei præceptum sacrificanti dixit iustus Samuel, ut est capiti. 15. lib. 1. Regum mandatum: Melior est obedientia, quam victimæ, & auscultare magis quam offerre adipem arietum. Vnde seruator noster apud Lucam sexto: Quid, inquit, vocatis me: domine domine, & non facitis, quæ dico? Rationem cur melior sit obedientia, quam sacrificium, reddit diuus Gregorius summus pontifex, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò propria volūtas mactatur. Hanc propriam voluntatem non occidit rex Assyriorum, ad quem Nahum has voces amisit: Super quem non transijt malitia tua, aut voluntas tua semper? Sed quia Deo non paruit, fuit ab illo grauissimè punitus. Cur Deo non parebimus, cum Christus Iesus verus Deus & verus homo ei paruerit? De illo ait diuus Paulus capite secundo epistolæ ad Philipenses: Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem

crucis. Voluit potius vitam, quam obedientiam amittere. Ac volens significare, se mortem sustinere, ut patri obtemperaret, emisit spiritum capite inclinato: ^{Ioan. 19.} est enim inclinatio capitis obedientiæ signum. Non solum Deo, sed etiam hominibus in dignitate constitutis propter ipsum Deum parere debemus: Id negant hæretici nostri temporis, qui nec regi, nec eius ministris, quibus est reipublicæ gubernaculum commissum, volunt obedire. ^{Ep. d. 19. 3.} Id videmus modò in Gallia Christianissimo quondam regno: nunc autē Lutheranis, Calvinistis, Zuingliustis, ceterisque huiusmodi pestib⁹ multis in locis pleno: ubi hæretici relinquunt & abijciunt obedientiam, nec summo pontifici Iesu Christi vicario, nec Christianissimo Gallie regi obtemperantes, nec Deo, nec rationi, cui sunt subiecti lege naturæ. Imò aduersus ipsum piū, iustum, & catholicum regem commouent & conflāt seditiones, concitant discordias, parant bella, edunt strages hominum catholicorum. O incredibilem audaciā! ò impietatem deplorandam! Falsa libertatis specie cæci ac furentes homines decepti exercent publica latrocinia, & alia impia maleficia, & nefaria scelera: & in perpetua ignominia versantur. ^{Similitudo.} Ut in seminebus est causa plantarum: sic huius pestis origo fuit impius Lutherus: cuius hæreses in officina Sathanae conflatas infiniti homines perditū sequuntur. Et quæd est intolerandum, aiunt se obedientiam reliquisse, noui testamenti doctrina maximè instructos. Vbi hoc legistis ò hæretici in nouo testamento? Nusquam quidem. Imò diuus Paulus in epistola ad Romanos contrarium docet: ita enim ait ^{Rom. 13.} cap. 13. Omnis anima potestatibus subli-

mioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo: quæ auté sunt, à Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Hæc apostolus: ubi per omnem animam Hebræorû more intelligit omnes homines, quibus præcipit, vt subiecti sint regibus, & publicis magistratibus, quemadmodum præcipit Deus: nam qui illis resistunt, Dei ordinationi resistunt. Quid apertius poterat dicere apostolus? Et cap. 6. ad Ephesios: Serui, inquit, obedite dominis carnalibus cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo. Et capite. 3. ad Titum: Admone illos principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire. Et. 13. ad Hebræos: Obedite præpositis vestris, & subiaceate eis. Et diuus Petrus apostolorum princeps cap. 2. epistolæ suæ prioris: Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter dominum, siue regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: quia sic est voluntas Dei. Et paulò post: Regé honorificate. Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Quod verò dixit: Subiecti estote omni humanæ creaturæ: intelligendum est iuxta materiam, de qua agitur, nimirum de principibus & præsidibus, quibus est obediendum. Nam scholia Græca aiunt creaturâ ibi ab apostolo sumi pro præcipatu & potestate. Per dyscolos verò intelligit magistratus prauos, ásperos, & difficiles: quibus ait tribuendam esse obediétiam propter Deum: & regi ac imperatori obtèperandû. Id præcepit dominus Iesus in euangeliio, cû dixit: Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Nonne sût

perspicua hæc testimonia? Quis ea negabit, nisi fuerit tetrus tenebris omnino coopertus? Et tamen negant ea Lutherani, quia horribili animi cæcitate, & diabolico furore rapiuntur. Obediuit mare Mosi, Exo. 14. & sol Iosue, & illi nec præsidibus, nec regi, nec summo pontifici, nec ipsi Deo volunt obedire. Qui paret, seipsum vincit: & est hæc admirabilis excellensque victoria. De illa ait Salomon Prouerb. 21. Prou. 21. Vir obediens loquetur victoriam. Apes obediunt regi suo, grues duci suo, oues pastori, mare influentiæ lunæ, globi cœlestes primo mobili: omnia denique inferiora superioribus parent: solus superbus homo est, qui obedire recusat. Quemadmodum aurum paret malleo, vitrum nõ item: sic viri humiles & sapientes præfectis obediunt, impij autem superbi & insolentes haudquaquam. Vt cera igne calefacta facile flectitur, figuramque rei cui infunditur, recipit: quod sine igne non facit: sic qui sunt igne diuini amoris incensi facile obediunt, & voluntati præfidum accommodantur. Ipsi enim præfides ministri Dei sunt: & qui illis paret, Deo paret. Antè legis lationem præcipiebat Moses nonnulla Hebræis, quæ illi seruare nolebant. Et Deus dixit illis Exodi decimo septimo: Vsq̄ue quo non vultis custodire mandata mea? Non dixit: mandata Mosi: sed mandata mea. Præfides mandata honesta & iusta Dei esse censenda sunt. Vnde Christus dominus apud Lucam decimo, cum præsulibus loquens: Qui, inquit, vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Quid est præstâtius, quid gloriosius, quàm pro Christo parere hominibus, & propriam voluntatem voluntati præfecti subijcere? Hoc est excellens quoddam sacrificium, &

Matt. 22.
Mar. 12.
Luc. 20.

Similitudo.

Similitudo.

Exo. 17.

Luc. 10.

& admirabilis triumphus. Multi viri virtutis & sapientiæ ornamentis exculti in Gallia, Germania, & Britania nostra hac memoria pro hac veritate defendenda, & ecclesiæ sanctæ Romanæ catholicæ obedientia sustentanda fuerunt ab hæreticis interfecti: sed morte illa immortalitatem consecuti sunt in æterna beatitudine: & in hac vita nulla ætas de illorum laudibus conticescet. Qui erūt homines tam inculti, qui eos non efferant laudibus? quæ tam immemor posteritas, quæ illorum decus non æternitatis memoria prosequatur? Felices illi qui Christo Deo nostro, eiusque vicario summo pontifici vniuersali pastori, regibus Christianis, magistratibus, pōtificibus, & præsulibus catholicis obediunt: & pro hac obedientia tuenda, vita ab hæreticis priuantur, & gloriam sempiternam consequuntur. Id non efficiunt illi, qui propriæ parent voluntati, qui deprauatos sequuntur appetitus, & amore terreno ducuntur. Quemadmodum impurus amor animam incendit, & studio rerum caducarum inflammat, & in ima ac profunda præcipitat & mergit: sic sanctus amor ad cœlestia extollitur ad æterna aspirat, ad immortalitatem exardescit, & animam ad ea quæ immutabili æternitate continentur, concitat & inflammat.

Nullus est amor otiosus in amantis animo, semper illū secum ducit, vel ad excelsum, vel ad imum. Anima amore mūdi ligata quasi viscum habet in alis: quā ob rem non volat in cœlum: at ab impuritate & terrenis affectibus libera duas alas nimirum dilectionē Dei & proximi expandit, quibus in cœlum ascendit. Quō enim nisi ad Deum ascendet volando, qui flagrans igne amoris sancti volat ascendendo? Has alas amoris Dei & proximi desiderabat David, cū diceret psalmo quinquagesimo quarto: Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam. Volare cupiebat ad cœlestem Hierosolymam: quod sciebat se facere non posse, si esset amore cæco voluntateque propria impeditus. Qui enim ea ducuntur, similes sunt Assyriorum regi, cui diuinus noster vates Nahum dicit: Super quem non transijt voluntas tua? aut vt habet editio vulgata: malitia tua. Vtraque enim litera vera est. Sed inter omnes versiones illa eminet, quam Romana catholica ecclesia tenet & sequitur, quam vulgatam editionem appellamus: quæ veritate, grauitate, integritate, firmitudine, & præstantia omnibus antecellit. Eam ego secutus sum tam in alijs meis cōmentarijs, quàm in his in diuinū vatē Nahū, qui hīc ad honorē Dei terminatur.

✠ LAVS DEO. ✠

(???)

CONIMBRICÆ,

Typis Antonij à Mariz Typographi & Bibliopol.
Vniuersitat.

Anno Domini 1579.

